Przestrzeń dobra publicznego - obszar tożsamości miasta Łodzi

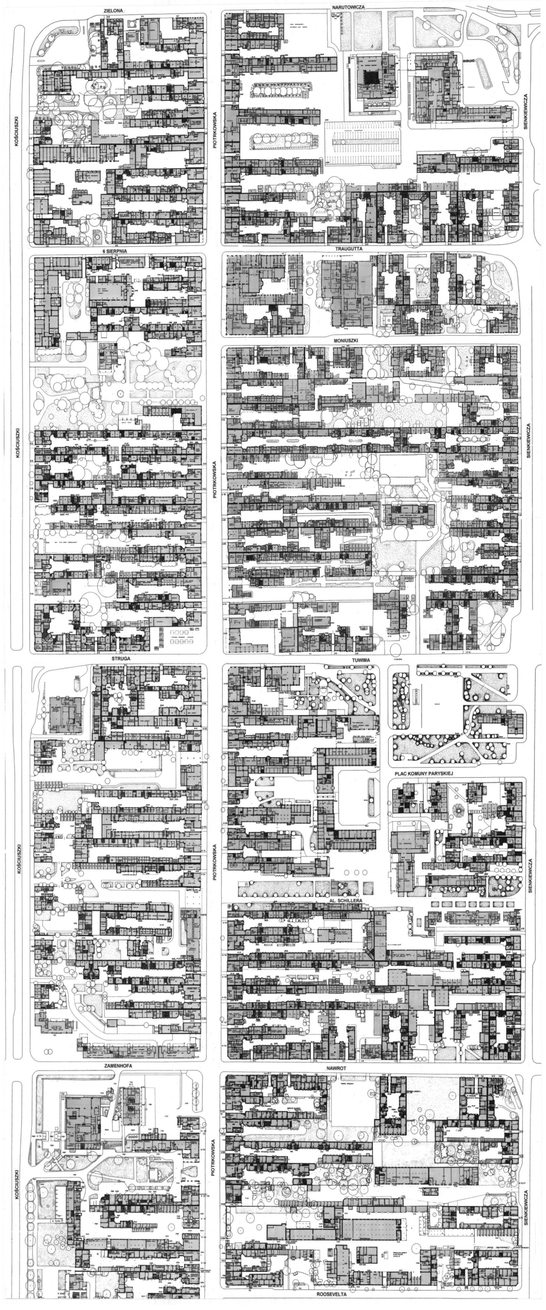

ZABUDOWA WZDŁUŻ ULICY PIOTRKOWSKIEJ UFORMOWANA W KWARTAŁACH WYZNACZONYCH REGULARNYM UKŁADEM ULIC STANOWI NAJBARDZIEJ CHARAKTERYSTYCZNY ELEMENT PRZESTRZENI MIEJSKIEJ ŁODZI.
ZABUDOWA PRZYULICZNA NA DZIAŁKACH O SZEROKOŚCI WYZNACZONEJ PIERWOTNYMI PODZIAŁAMI NA PARCELE TWORZONA JEST PRZEZ OBIEKT FRONTOWY I WĄSKIE OFICYNY NA OSI WSCHÓD-ZACHÓD.
ZABUDOWA TA UTRZYMUJE SWÓJ CHARAKTER POMIMO ZMIANY FUNKCJI.
PRZYKŁADOWY RZUT PRZYZIEMIA ZESPOŁU KWARTAŁÓW WYZNACZONYCH ULICAMI PIOTRKOWSKĄ, ZIELONĄ, NARUTOWICZA, SIENKIEWICZA, ROOSEVELTA I KOŚCIUSZKI.

ZIELONY KRĄG TRADYCJI I KULTURY WRAZ Z ULICĄ PIOTRKOWSKĄ STANOWIĄ PODSTAWOWY ELEMENT STRUKTURALNY KONCEPCJI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO ŁODZI Z 1993 ROKU, WYRÓŻNIONY OBSZAR TOŻSAMOŚCI MIASTA JAKO PRZESTRZEŃ DOBRA PUBLICZNEGO.

Kazimierz Bald

ATLAS MIASTA ŁODZI

Plansza XLIV: Przestrzeń dobra publicznego, obszar tożsamości miasta Łodzi

Kazimierz Bald

Sposób urządzenia przestrzeni miasta przesądza również o jego wizerunku, o jego odbiorze zewnętrznym. Przez długi czas przeważały o Łodzi opinie negatywne, zarzucano jej brak historyczności, mówiono o mieście jednej ulicy, a przemysłowe oblicze Łodzi traktowano jak o cechę pejoratywną. Dlatego też w planie zagospodarowania przestrzennego Łodzi wykorzystan o te elementy jego struktury, które krystalizują przestrzeń, które są charakterystyczne dla tego miasta i świadczą o jego tożsamości.

Łódź jest dość trudnym do kształtowania miastem, nie posiada bowiem ani starówki, ani fortyfikacji czy też rzeki, a więc tych elementów, które tworzą o b r a z m i a s t a.

Łódź posiada jednak pewną specyfikę przestrzenną, opartą na krótkiej, acz gwałtownej historii rozwoju miasta, oraz pewną specyfikę społeczną, bowiem ze skromnej osady fabrycznej przekształciła się połowie XIX wieku w prężny ośrodek przemysłowy. Z biegiem lat, estetyczne i kulturowe wartości architektury i urbanistyki kształtowanej w okresie intensywnego działania praw wczesnego kapitalizmu przemysłowego zaczęto odkrywać na nowo. Na fali tego spojrzenia ulica Piotrkowska zaczęła nabierać nowego znaczenia. Wypełniona programem szeroko pojętych usług, urzekająca pięknem kamienic i pałaców z przełomu XIX i XX wieku, stanowi wydarzenie przestrzenne w skali krajowej, a nawet światowej. Jako historyczna oś komunikacyjna miasta do dziś jest ona jego centrum i podstawowym elementem tożsamości miasta.

Jednak nie tylko ulica Piotrkowska zasługuje przecież na uwagę. Na uboczu powszechnie uświadomionego centrum historycznego miasta istnieją unikatowe zespoły urbanistyczne założeń fabryczno-pałacowych, osiedli przyfabrycznych, których istnienie dokumentuje kolejne etapy rozwoju kapitalizmu przemysłowego. Obiekty te, o dużych wartościach estetycznych i historycznych zasługują na szczególne wyeksponowanie.

Charakterystyczne zespoły i obiekty uzupełnione są licznymi terenami zieleni towarzyszącej rezydencjom, parkami miejskimi o dużej wartości historycznej, skwerami, terenami sportowym i ogródkami działkowymi i zielenią cmentarną. Wszystkie te elementy wpisują się w przebieg dolin rzecznych Łódki i Jasieni, dając świadectwo pierwotnych przyczyn obecnego układu urbanistycznego miasta, uformowanego decyzjami największych planów jego rozbudowy.

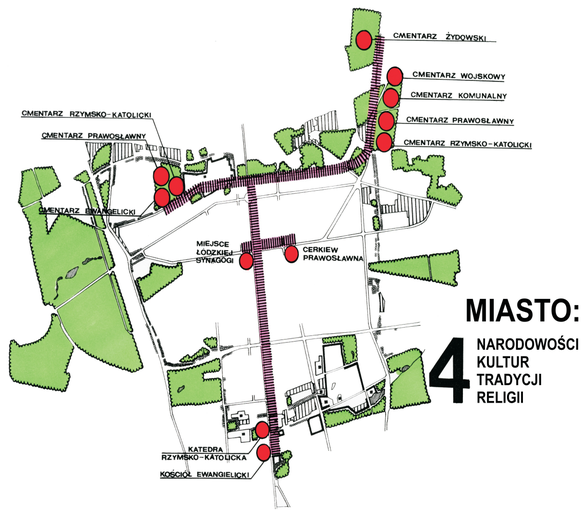

Wystarczy spojrzeć na mapę Łodzi, by stwierdzić, że dawna Łódź, a dzisiejsze śródmieście otoczone jest obwodnicą kolejową. O tym fakcie wie prawie każdy łodzianin. Istnieje jednak olbrzymia szansa, by wkrótce bardziej znana stała się obwodnica zieleni nieregularnego kręgu, z obiektami tradycji i kultury, wraz ze strefą ulicy Piotrkowskiej stwarzająca o b s z a r t o ż s a m o ś c i m i a s t a.

Jednym z przyjętych założeń P l a n u z a g o s p o d a r o w a n i a Ł o d z i jest uwypuklenie tego o b s z a r u Łodzi oraz wskazanie działań, mających na celu wyeksponowanie istniejących już obiektów i terenów zielonych oraz wzajemnego ich powiązania.

Celem generalnym jest rozszerzenie tego obszaru Łodzi, który jako element jej historyczno-kulturowej tożsamości spełniać ma funkcję integracji mieszkańców z tradycją i dniem dzisiejszym miasta, podkreślając jego przemysłowy rodowód i wielonarodową przeszłość kulturową. Obszar ten obejmować będzie rejon ulicy Piotrkowskiej oraz obiekty i tereny leżące wokół śródmieścia tworząc wspólnie, wspomniany już, nieregularny krąg, którego średnicę wyznaczać będzie właśnie ulica Piotrkowska.

Do truizmów należy stwierdzenie, że miasto podziwiane i kochane przez jego mieszkańców to miasto, o które się dba i z dumą prezentuje przybyszom jego piękno i historię. Właśnie stworzenie szans na większą identyfikację mieszkańców Łodzi z ich miastem, poprzez atrakcyjne uwypuklenie jej tradycji, może spowodować rozwój prospołecznych, promiejskich postaw wśród łodzian. Oczekiwane korzyści z realizacji tego zamierzenia sięgają jednak o wiele dalej. Utworzenie tej przestrzeni przyczynić się może do zmiany powszechnych opinii o rzekomej nieatrakcyjności i niehistoryczności Łodzi.

To także zwiększenie zainteresowania i sympatii dla naszego miasta ze strony przybyszów z zewnątrz, to wielka szansa na promocję Łodzi, jako miasta dbającego o swoją historię i świadomie podkreślającego swoją wyjątkowość na tle innych miast powstałych w wyniku oddziaływania nieprzemysłowych czynników miastotwórczych. Powstanie projektowanego szlaku łączącego tereny zielone i zabytki może stać się fenomenem w skali europejskiej, zarówno ze względu na jego rozmiary, jak i charakter związany ze specyficznymi warunkami leżącymi u genezy jego poszczególnych elementów. Nie tylko zresztą kulturowe walory tego projektu warte są szczególnej uwagi. Utworzenie „zielonego kręgu" pozwoli bowiem na pełniejsze wykorzystanie i skuteczniejszą opiekę nad terenami zielonymi, które otaczając śródmieście spełniają niezwykle ważne funkcje ekologiczne (między innymi stanowią barierę odcinającą śródmieście od otaczających je arterii przelotowych) oraz rekreacyjne, a niektóre z nich same w sobie stanowią wartościowe zabytki i dzieła sztuki ogrodowej.

Charakterystyka proponowanych rozwiązań przedstawia się następująco:

- – oś miasta – ulica Piotrkowska – od Nowego Miasta do Placu Niepodległości;
- – odcinek północny – wzdłuż doliny rzeki Łódki;
- – odcinek wschodni – przebiegający wzdłuż nowego układu komunikacyjnego, zastąpiony do czasu jego powstania ciągiem połączeń alejowych;
- – odcinek południowy – wzdłuż doliny rzeki Jasień, historycznych obszarów przemysłowych, rejonu Katedry, terenów targowych i Parku Poniatowskiego;
- – odcinek zachodni – biegnący przez teren Parku na Zdrowiu i obrzeża osiedla Mątwiła-Mireckiego, tworzy ciąg zieleni wzdłuż alei Włókniarzy.

ELEMENTY TWORZĄCE ALEJĘ GŁÓWNĄ

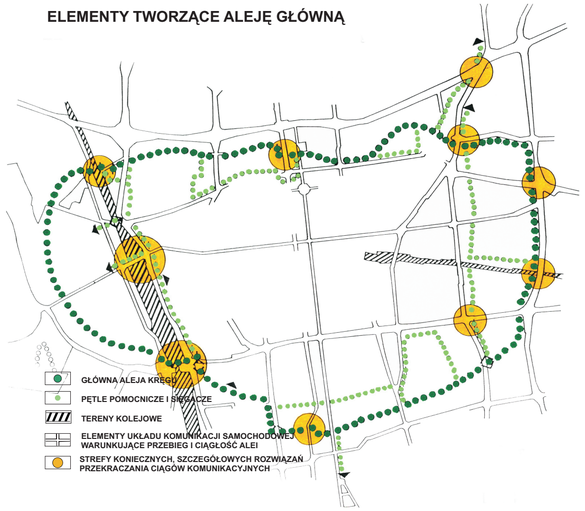

Zawarta w planie zagospodarowania przestrzennego miasta idea zielonego kręgu tradycji i kultury stanowi propozycję nowej prezentacji walorów krajobrazowych, kulturowych i przyrodniczych miasta. Istnieje w niej podwójna relacja, bowiem:

– atrakcyjność poszczególnych obiektów czy zespołów wzrośnie dzięki temu, że wejdą w spójny system,

- – z drugiej zaś strony, atrakcyjność całości kręgu wzrośnie dzięki walorom pojedynczych elementów.

POWIĄZANE Z UKŁADEM HISTORYCZNYM

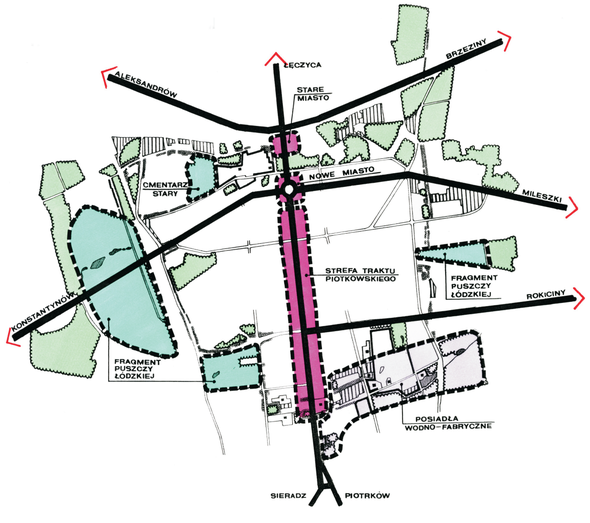

O historii Łodzi, jej kulturze i tradycjach decydował i decyduje nie tylko przemysł. Miasto to aż do drugiej wojny światowej było przykładem miasta wielonarodowościowego i w związku z tym stanowiło miejsce przenikania się różnych religii i kultur. Obecność w Łodzi czterech grup narodowościowych, wśród których byli Polacy, Niemcy, Żydzi i Rosjanie, zaowocowała zarówno budownictwem sakralnym, jak i powstaniem wartościowych z punktu widzenia kulturowego i historycznego cmentarzy.

ELEMENTY PROGRAMOWE UKŁADU

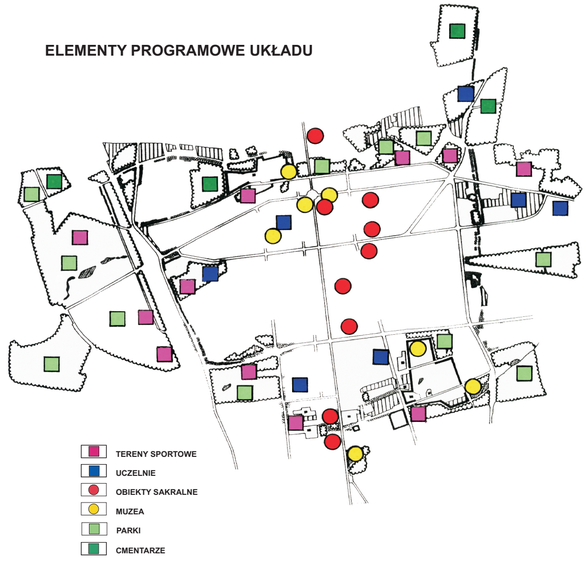

Każdy łodzianin znajdzie w swoim doświadczeniu życiowym wspomnienia wielu fragmentów miejskiej przestrzeni wyznaczonych miejscem czy kolejnymi miejscami zamieszkania, nauki, pracy oraz innych systematycznych czy sporadycznych okazji przemieszczania się w mieście. Niewątpliwie dla większości mieszkańców takim wspólnym obszarem systematycznych pobytów jest centrum. Ulica Piotrkowska jako główny element centrum odgrywa dominującą rolę na obszarze tożsamości miasta. Na obszarze tym znajdują się stadiony, gdzie łodzianie również przeżywają emocje uczestnictwa w sportowych wydarzeniach. Tu skupiają się łódzkie wyższe uczelnie – ten nowy obraz naszego miasta. Tereny te mieszczą także wiele ogródków działkowych, szczególnie lubianych obszarów aktywnego i biernego wypoczynku. Tu wreszcie są cmentarze, na których wpisana jest ważna dla każdego historyczna pamięć o bliskich i znajomych oraz znanych ludziach.

FUNKCJE UŻYTKOWE TERENÓW ZIELENI

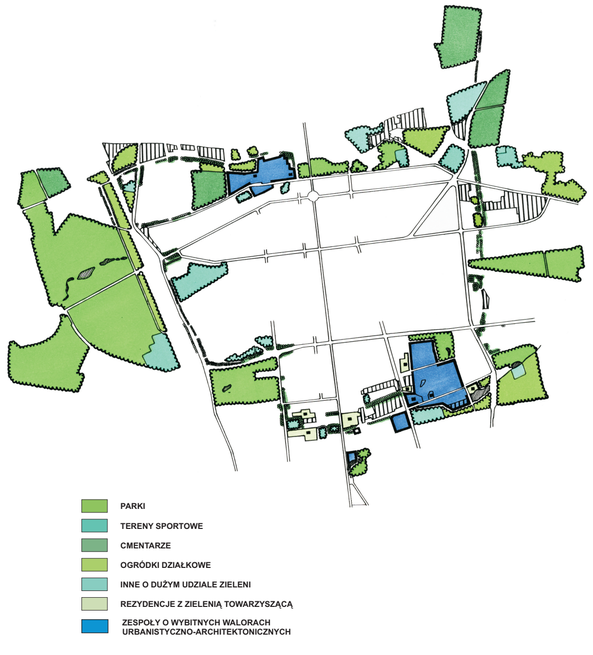

W przeciwieństwie do wielu innych miast o historycznym rodowodzie, Łódź nie dysponuje jednoznacznie czytelnym zespołem zieleni otaczającym śródmieście. Zazwyczaj powstanie takiego pierścienia wiązało się z adaptowaniem terenów dawnych fortyfikacji, bądź stanowiło efekt dziewiętnastowiecznych, planowych regulacji Łodzi, ze względu na specyfikę jej rozwoju, nie było dane przejść takiego etapu przeobrażeń.

IDENTYFIKACJA ELEMENTÓW UKŁADU

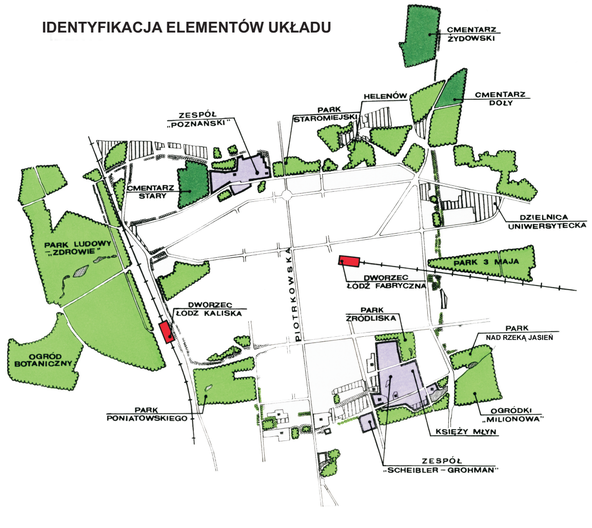

Plan zagospodarowania przestrzennego Łodzi nadał szczególne znaczenie możliwości identyfikacji miasta przez jej mieszkańców i zwiększył szansę na jego promocję. O b s z a r t o ż s a m o ś c i m i a s t a staje się w konsekwencji obszarem dobra publicznego, bez względu na stan własności i władania, z uwagi na swoją funkcję i rolę, jaką pełnić może w strukturze przestrzennej miasta .